

спецкурсі «Дослідження з етимології» / Юрій Леонідович Мосенкіс // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. праць. – К.: Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету, 2004. – С. 180–182. 15. *Панов Е. Н.* Знаки. Символи. Язyki / Евгений Николаевич Панов – Изд. 2-е, доп. – М.: Знание, 1983. – 248 с. (Библиотека «Знание») 16. *Почепцов Г. Г.* Теория коммуникации / Георгий Георгиевич Почепцов / М.: Рефл-бук, К.: «Ваклер», 2006. – 656 с. 17. *Селіванова О. О.* Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с. 18. *Сидоренко В. К.* Роль школи в підготовці учнів до вибору педагогічної професії / Віктор Костянтинівич Сидоренко // Педагогічний альманах. – 2010. – Вип. 6. – С. 242–249. 19. Становлення науки і освіти / Василь Васильович Кузьменко // Педагогічний альманах. – 2010. – Вип. 6. – С. 235–242. 20. *Чернова Л. П.* Наукова картина світу як предмет філософського дискурсу // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. – К., 2010. – Вип. 40 (10) // http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_40/Gileya40/F10_do_s.pdf. 21. *Яременко М. Ю.* Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність / Марина Юріївна Яременко // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. – № 1. – С. 234–239.

Василик А., к. філол. н., асист.,
Львівський НУ імені Івана Франка

**КАНТО ДЖАКОМО ЛЕОПАРДІ "ALL'ITALIA"
В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ
МИХАЙЛА РУДНИЦЬКОГО.
ДО ПИТАННЯ ПРО СТРАТЕГІЮ ПЕРЕКЛАДУ**

У статті проаналізовано стратегію віршового перекладу М. Рудницького на матеріалі канто "All'Italia" представника італійської літератури XIX ст. Дж. Леопарді. Український переклад М. Рудницького під заголовком "О рідний краю мій" (Львів, "Діло", 1924) – маловідомий в історії української рецепції творів Дж. Леопарді. Перекладознавчий, лінгво-стилістичний і зіставний аналіз засвідчують стратегію М. Рудницького, що скерована на повноцінне відтворення поетики Дж. Леопарді.

Ключові слова: українська рецепція літератури, художній переклад, перекладацька стратегія.

The article focuses on M. Rudnyts'kyi's translator's strategy based on the analysis of the canto "All'Italia" by Giacomo Leopardi – a representative of the Italian literature of the XIX c. The Ukrainian translation published in

Lviv, "Dilo", 1924, under the title "O, My native land" is not known in the history of Ukrainian reception of Leopardi's legacy. The translation studies', literary and stylistic analysis demonstrates translator's accurate strategy while rendering author's style.

Key words: *Ukrainian reception of literature, artistic translation, translator's strategy.*

Статья посвящена стратегии поэтического перевода М. Рудницького на материале канто "All'Italia" представителя итальянской литературы XIX века Дж. Леопарди. Украинский перевод М. Рудницького под названием "Мой край родной" (Львов, "Діло", 1924) – забытый факт истории рецепции творчества Дж. Леопарди. Переводоведческий, лингвостилистический, а также сопоставительный анализы свидетельствуют об определённой стратегии М. Рудницького, направленной на перевод особенностей авторского стиля.

Ключевые слова: *украинская рецепция литературы, художественный перевод, переводческая стратегия.*

Історія української рецепції творчості Дж. Леопарді налічує чимало здобутків – це насамперед збірка його поезій (із серії "Перлини світової класики" упорядник – М. Литвинець, (Київ, 1988)). П. Грабовський одним із перших на початку ХХ ст. спробував передати зміст поезій Дж. Леопарді. У міжвоєнний період "Літературно-науковий вістник" опублікував переклади П. Карманського – знавця італійської культури (зокрема два діалоги з "Моральних нарисів"). У 50-х рр. ХХ ст., перебуваючи в еміграції, поезію Дж. Леопарді перекладав М. Орест. Вагомим є внесок Г. Кочура – переклади поезій (Із збірки "Співець: Із світової поезії кінця XVIII – першої половини XIX сторіччя" (Київ, 1972) та дослідження поетики письменника. Відомі також переклади Д. Паламарчука (пісень "До Італії" та "На пам'ятник Данте"). Цікавим, дещо призабутим фактом є український переклад канто "All'Italia" М. Рудницького – "О рідний краю мій" (Львів, "Діло", 1924). Прикметно й те, що цей переклад замовлено для збірки поезії Січових Стрільців "Золоті ворота", мета якої – пробудження духу національної свідомості.

Дж. Леопарді – представник італійського романтизму, епохи визвольної боротьби за повернення давньої величі держави, періоду Рісорджіменто (Відродження): повстання карбонаріїв (20-ті рр.), рух "Молода Італія" (30-ті рр.), гарібальдійський рух (60-ті рр.). Поетика

Дж. Леопарді це синтез духу всенародного піднесення і туги за славним минулим. Письменники цього періоду перебувають у стані постійного творчого пошуку.

Дж. Леопарді, не сприйнявши поширеного поетичного формату – канцони, запровадив – канто (жанр, не обмежений внутрішньою структурою, створений на виточеній музикальній тональності). Віршова реформа Дж. Леопарді логічно завершувала поетичний процес XVIII ст. Поезія Дж. Леопарді – це монолог душі, палкі почуття та емоції, відчуття розкритості, вільного висловлювання. Власне емоції виходять за межі усталених канонів класичного віршового мовлення, що символізує домінування емотивного над раціональним. Відсутність певного системного римування в оригіналі, здавалось би, полегшує завдання перекладача, проте, це ще більш ускладнює його відтворення. Г. Кочур зауважував стосовно поезики Дж. Леопарді – "ніби сама думка втілена у своїй сутності, ця ілюзія простоти часто вводить в оману перекладача, якому доводиться долати труднощі, майже непереборні" [Кочур 2008, 834]. Звукова гармонія ґрунтується на пропорції між голосними та приголосними і на їх відповідному повторенні. На фонетичному рівні символічно закодовано поняття *Батьківщина*, реалізоване в асонансі *a-i-a*, що відповідає основі лексем *Patria mia, Italia* – *Батьківщина, Італія моя* та апелює до цих понять. У процесі перекладу виникає проблема збереження відповідного ефекту. Цей звуковий мотив чергування голосних *o-a-i-a* прочитується вже з перших акордів поеми і створює відповідне емотивне тло, яке асоціативно викликає відчуття плачу, голосіння, жалю, що налаштовує на певне сприйняття головного мотиву. Емотивний настрій поезії увиразнено частим використанням вигуків, що супроводять висловлювання жалю, болю, страху, голосіння: *O!, Oime!, Oh!* Вигук посилює звучання ввідної ідеї оригіналу й у четвертому рядку: *O patria mia, vedo le mura e gli archi – Ma la Gloria non vedo*. Через кілька смислових періодів знову бачимо повтор цього звукового мотиву: *Piangi, che ben hai donde, Italia mia, / Le genti a vincer nata / E nella fausta sorte e nella ria* [Leopardi 1824, 5]. В українському варіанті цей мотив у обох місцях не відтворено з огляду на відмінність систем віршування романської – силабічної – та поширеної в українській поезії силабо-тонічної: *О рідний краю мій! Дивлюсь на мури, брами... / Не бачу тільки слави*. У другому прикладі також не бачимо відповідного мотиву: *Плач, плач, а за віщо, краю мій: / тобі судилось всіх перемогти* [Рудницький 1924, 2]. Для кульмінації та акцентуації ідей автор використовував такі засоби: створення

відповідного тону, шляхом асонансу та римування: *Come cadesti o quando* / *Da tanta altezza in così basso loco*? / *Nessun pugna per te? Non ti difende / Nessun de'tuoi? L'ami, qua l'armi: io solo* / *Combattero, procombero sol io*. М. Рудницький досяг рими шляхом перехресного римування, проте це призводить до втрати індивідуально-авторської метричної схеми: *Коли і як ти вспів Так низько впасти зі своїх вершин?* / *Ніхто за тебе не воює?* / *Ніхто з твоїх синів? До збруї, гей до збруї!* / *Сам боротимусь і впаду сам один*.

Переклад М. Рудницького майже не відтворює своєрідності фонетичного рівня оригіналу. Запровадження рими не змогло компенсувати втрату макротональності оригіналу, що створювала ритм засобами алітерації та асонансів. У перекладі Д. Паламарчука "До Італії" (1988) вдало подано лексичну тональність, однак на фонетичному рівні стратегія обох перекладачів дещо хибна: *Сидиши і плачеш ти у час негоди. / Ридай, Італіє, якій було / Призначено звестися над народи / Усупереч мінливій долі*. Така стратегія додає мелодики звучання тексту, однак відрізняється від манери Дж. Леопарді. Поет свідомо творив у формі, позбавленій мелодійної плавності, як асоціативний натяк на неоднорідність долі самої Італії.

Лексичний рівень оригіналу рясніє архаїзмами та лексикою, притаманною античній поезії. Це характерна риса поезики романтизму і зокрема Дж. Леопарді – ідея відродження Італії реалізована в його поезії в усіх аспектах: активізацією різних лексичних пластів та вкрапленням елементів мовлення італійських класиків. Відтворення цього рівня пов'язане з пошуком лексичних відповідників, що в оригіналі позначають концепти італійської культури: *Vedo le mura e gli archi / E le colone e i simulacri e l'erme, / Torri degli avi nostri, / Ma la Gloria non vedo*. В українського читача постають у пам'яті рядки поезії Т. Шевченка "Іван Підкова": *Було колись в Україні – / Ревіли гармати; / Було колись – запорожці / Вміли панувати. Панували, добували / І славу і волю, – / Минулося: осталися могили по полю* [Шевченко 1989, 98]. М. Рудницький писав: "Таких письменників треба переносити на ґрунт іншомовної культури без пристосування" [Рудницький 1927, 2]. У цьому фрагменті провідною лексичною ознакою є реалії італійської культури, що творять в уяві читачів пейзажі Риму. Слова *le mura e gli archi*, що стосуються арки Трояна, спорудженої на прославлення військових триумфів, якою урочисто в'їжджали в місто війська, нагадують звитяжне минуле й закликають до боротьби) з його архітектурою, розкопаними залишками храмів та колон і

скульптурами богів (*Vedo le mura e gli archi / E le colone e i simulacri e l'erte*) – культурного центру давньої імперії. В українському перекладі читаємо: *Дивлюсь на мури, брами, / Кольони, статуї, твердині. Не бачу тільки слави, не бачу предківської збруї поміж нами, ні лаврів їх.* Отже, парні лексичні комбінації *le mura e gli archi* – мури й арки; *E le colone e i simulacri* – колони і скульптури, *l'erte torri* – безлюдні (покинуті) вежі, у перекладі дещо видозмінено. Аналіз перекладу засвідчує, що, навіть на перший погляд, незначні їх заміни призводять до ідейно-змістового зсуву, що порушує сприйняття твору. М. Рудницький допустив певну трансформацію цих спарених лексем, увівши компонент *твердиня*, що в цільовій культурі часто викликає семантичні асоціації *твердиня* – оплот, храм Божий: згадуємо фрагмент псалмів *Благословен Господь, твердиня моя певна* (Псалом 318), замість відповідно до *simulacri* – скульптури, що символічно пригадує мистецтво античних часів та його розквіт доби Відродження, зокрема знамениті твори Мікеланджело. У перекладі лексема-архаїзм *збруя*, що апелює до конотації – спорядження воїна [Словник Грінченка, 453], у поєднанні з означенням *предківська*, ужито в авторській манері для оспівування славного минулого, створення урочистого настрою канто, нагадує майстерність мови Данте та Петрарки, що контрастно змінюються вкрапленнями різких монологів. На лексичному рівні також помітне створення ритму шляхом повторів займенника *ти* у зверненні поета до Італії, що бачимо і в перекладі. Ключовий компонент *Patria mia* фігурує на початку вірша, творячи вертикальну вісь, яка наскрізь пронизує твір. Заміна лексеми *Patria* призводить до втрати зв'язку із семантично і фонетично близьким словом *Italia*, що в оригіналі має жіночий рід. Ця граматична деталь є натяком на персоніфікацію *Італія* – *скорботна жінка*, яка апелює до античності, де цей образ асоційовано пов'язаний з Батьківщиною. У перекладі ці зв'язки не експліковано: *О рідний краю мій!* Перед читачем виникає чоловічий образ, що віддаляє від образу Італії. Вилучено значущий компонент *Formosimma donna* – жінка небувалої краси, бачимо лексичну перифразу з заміною складової *жінка*, що віддаляє від оригіналу: *Блідий який ти! Де твоя краса?* Далі в тексті бачимо граматичне узгодження *знесилений, ти, нині*, яке наприкінці змінено на жіночий рід – *Моя країно*, і у фінальному рефрені перекладач все-таки ввів лексему – *Батьківщина: Старі часи, коли за волю Батьківщини...* Можливо, переклад звертання *Patria mia* відповідником *рідний краю мій*, зроблено під впливом тогочасного українського поетичного

мовлення, де таке визначення поняття рідної землі було доволі поширене. Пригадуємо поему І. Франка "Мойсей", де звучать слова: *Задарма **край твій** весь политий кров'ю / Твоїх борців? Йому вже не пишуться / У красоті, свободі і здоров'ю? У вірші "Не пора, не пора, не пора..."* І. Франка також бачимо цю лексичну пару: *Бо пора се великая єсть / У завзятій важкій боротьбі / Ми поляжем, щоб волю і щастя, і честь, / **Рідний краю**, здобути тобі!* Символічно використано лексему *край твій*, тут це поняття, як і в перекладі М. Рудницького, з граматичною ознакою чоловічого роду. Подібне уживання маємо в тогочасній поезії, зокрема в поезії Б. Лепкого, наприклад, вірш "До рідного краю": *О мій рідний безталанний краю! / Чи побачу я тебе? Не знаю.* [Розсипані перли 1991, 37] Поезія П. Карманського, що переплетена мотивами патріотичного духу італійської культури, підтверджує цю тенденцію використання вислову *краю мій*: *Мій краю рідний, дорогий клейноде, / В короні світла перло найцінніше!* (поезія "Мій краю рідний") [Розсипані перли 1991, 51]. У перекладі твору "До Італії" Д. Паламарчук запропонував еквівалент *моя вітчизно*, відповідно дотримано паралель *моя Італіє*, що зберігає усю символіку оригіналу.

Вираження головної ідеї моделює і структуру синтаксичного рівня. Доля Батьківщини – ідейно-сміслові ядро, яке впливає на напружений ритм поезії. Його реалізовано за допомогою риторичних запитань, що чергуються з вигуками. Нагнітання емотивного контексту, різке прискорення ритму створює мотив розпачу в цих рядках: *Oimè quante ferite, / Che lividor, che sangue! oh qual ti veggio, / Formosissima donna! Io chiedo al cielo / E al mondo: dite dite; / Chi la ridusse a tale?* Риторичне вигук-запитання: *О яка жорстокість!* посилює продовження риторичного питання, яке завершує вигук, виражений суперлативом прикметника *красива*, ступені *Formosissima*. Кульмінацією є риторичне звертання поета до неба і до світу і питанням до Батьківщини, – *Хто тебе так понизив?* В українському перекладі структуру цього періоду відтворено з певними змінами на лексичному та граматичному рівнях. *Ах, скільки крові й ран! / Блідий який ти! Де твоя краса? / О, земле, небеса! / Як це довелось / Тобі попасти в цей нікчемний стан.* Тут послаблено експресивність фрагмента, оскільки вилучено компонент *Formosissima donna*, зміст якого виражає риторичне запитання *Де ж твоя краса?*

У тексті не існує часопросторових обмежень. Автор використав ретроспективні краплі. Занепад тогочасної Італії

протиставлений згадкам про славне минуле. Поет оспівав відвагу Еллінських юнаків, які полягли в бою, зобразив брязкіт зброї та шум коліс. Новий смисловий період розпочато риторичним запитанням, близьким до заклику: *Dove sono i tuoi figli? – Де твої сини?* Цей мотив доповнено ідеєю *ненависті до війни* та зміною хронотопу: *Dove sono i tuoi figli?/ Odo soun d'armi / E di carri e di voci e di timballi: / In estranie contade / Pugnano i tuoi figlioli.* В оригіналі бачимо трирівневу модель синтаксичного обрамлення – риторичний заклик-питання, ретроспективу й відповідь. У перекладі цю синтаксичну систему відтворено: завершення ретроспективного вкраплення пунктуаційно виділено за допомогою трьох крапок, що позначає нескінченність мотиву й повернення до відповіді на поставлене запитання – *Де твої діти? Чую як несеться / Шум збруї, барабанів, окликів коліс.../ На побоєвищах чужих країн / Змагаються твої сини!* Отже, запроваджені зміни пунктуаційного рівня увиразнюють синтаксичний період, це розмежовує композиційну зміну фрагмента й акцентує ключові моменти.

Увиразнення внутрішнього ритму створюють синтаксичні повтори та антитези. Вірш розпочато ствердженням існуючої дійсності і, як контрастне протиставлення, відсутністю, втратою давньої слави. Цю антитезу продовжує й відповідно посилює повтор завершального заперечення, що є початком наступного синтаксичного періоду: *O patria mia, vedo le mura e gli archi / E le colonne e i simulacri e l'erme / Torri degli avi nostri, / Ma la gloria non vedo, / Non vedo il lauro e il ferro.* У перекладі є ця синтаксична структура: *О рідний краю мій! Дивлюсь на мури, брами, / Кольони, статуї, твердині. / Які дістали ми, / Не бачу тільки слави, / Не бачу предківської збруї поміж нами / Ні лаврів їх.* М. Рудницький змінив компонент *бачу на дивлюсь*, що вносить інший відтінок сприйняття і, відповідно, послаблює ефект антитези *дивлюсь – не бачу* (в оригіналі *vedo – non vedo, бачу – не бачу*), проте продовжує лінію повторів заперечення – *ні лаврів їх*.

Вертикаль поезії творить образ-алегорія скорботної жінки, яка припала лицем до колін і плаче: *Sic he sparte le chiome e senza velo / Siede in terra negletta e sconsolata, / Nascondendo la faccia / Tra le ginocchia, e piange.* М. Рудницький переклав ці рядки – *Немов дівча з розпущеним волоссям / Сидиши скулініг, без хустини, ти. / В обіймах очі сховані, ридаючи...* У процесі зіставлення помітні певні зміни через вилучення деталей поетичного образу, де закодовано не лише головну авторську ідею, а й основний мотив цієї епохи. Цей наскрізь

скульптурно витворений образ сягає витоків античного мистецтва й пробуджує в уяві монументальні твори античних скульпторів, його знаходимо в митців Відродження, зокрема в Мікеланджело. Наприклад, образ Орфея, якого зображено приблизно в такій позиції (лице похилене до колін, що охоплені руками). Компонент *жінка* – пряма паралель, що уособлює Італію, похилена постать – стан занепаду, плач – туга за втраченим славним минулим. Знаходимо цей образний мотив і в Біблії, зокрема у книзі "Плач Єремії", йдеться про зруйнування Єрусалима: *Сидять на землі та мовчать старші доньки сіонської, порох посипали на свою голову, підперезались веретами, аж до землі свою голову єрусалимські дівчата схилили...* [Плач Є 2:10-11, 763]. Образ Італії можемо побачити і в Дантівських терцинах "Італія – раба", у Петрарковій пісні "Італія моя" й у Ф. де Амічіса "Quore" ("Серце").

Символічно-образну площину оригіналу формують ритмічно розміщені парні метафоричні комбінації-контрасти, що персоніфікують ключові ідейні цінності, на яких акцентує поет, закликаючи "до першоджерел". До провідних ідейно-образних основ належать: *E nella fausta sorte e nella ria (Le genti a vencer nata / E nella fausta sorte e nella ria)*. Цей мотив відлуння античних гасел – ключовий в оспівуванні визвольної боротьби. Ідейні заклики належать до загально моральних архетипів поезії різних епох. Образну інтерпретацію цього мотиву знаходимо в поезії І. Франка, що в основі містить подібну модель спарених ідейних гасел: *Проти рожна перти, / проти хвиль плисти, Сміло аж до смерти / Хрест важкий нести! / Правда проти сили! / Боєм проти зла! / Між народ похилий / вольності слова! ("Semper idem!")* [Франко 1976, 54] Переклад М. Рудницького зберігає цей мотив: *Тобі судилося всіх перемогти / у часній долі та лихий. У перекладі Д. Паламарчука цей вислів дещо узагальнено: Призначено звестися над народи / усупереч мінливій долі!*

il Valore e la costanza – два вагомні поняття-архетипи античної доби з глибоким смисловим наповненням: компонент *valore* символічно позначає такі ключові ідейні поняття, як: *вартість, цінність, відвага, хоробрість*, що виступають у поєднанні з компонентом *costanza*, який активізує семантичний ряд: *постійність, сталість, витривалість*. Усі ці семантичні грані формують метафоричну цілісність – *virtuti militari*, ідеали військової доблесті, до яких автор апелює в тексті – *Dove l'armi e il valore e costanza?* Відповідно відтворення цього метафоричного поєднання зумовлює звуження широти семантичного підтексту: М.

Рудницький експлікував лише перший пласт – *Де збруя, сміливість, рішучість?* У Д. Паламарчука це передано глибше: *Де честь твоя, де гідність і відвага?* Продовженням цього символічно-образного рівня звучать слова: *Il manto e l'auree bende (Qual tanta possanza / Valse a spogliarti il manto e l'auree bende?)*; дослівний переклад – *Яка могутність влади зуміла зняти з тебе мантію та золоту діадему?* Невипадково в основу цього образу Дж. Леопарді заклав компоненти-реалії греко-римської імперії, що позначають символи державної влади, відповідно могутності; М. Рудницький зумів відтворити ці складники у відповідній смисловій тональності: *Які зусилля, хитрощі чи зради, / Яких це сил могутність, / Могли зірвати з тебе плащ та діадем.* Виразно та лаконічно, проте з глибинним символічно-образним наповненням звучить поєднання: *E fumo e polve (Дим і Порох) (Io veggio, o parmi, / Un fluttuar di fanti e di cavalli, e fumo e polve).* Ключові поняття, які позначають походи, битви, алюзія на архетип *порох і сонце* – символи військового життя. Дж. Леопарді використав такий символ для візуалізації ретроспективних вкраплень. У перекладі М. Рудницького помітна трансформація, що зумовлює зміни смислових акцентів: *Здається бачу жовнірів, коней, хвилястий ліс, дим, куряву... – з мрячної сірини проміння на вістрях.* І фінальним акордом є заклик автора, що апелює до матері-землі *La vita che mi desti ecco ti rendo* – життя, що дала ти мені, ось віддаю тобі: *Alma terra natia, / La vita che mi desti ecco ti rendo.* М. Рудницький зберіг символічно-образну конотацію та експресивність вислову: *Моя країно, / Я взяв життя від тебе – й віддаю тобі!*

Проведений аналіз оригіналу та перекладу М. Рудницького (1924), а також порівняльний аналіз варіанта Д. Паламарчука (1988) показали значущість урахування особливостей оригіналу крізь призму авторської поетики на всіх текстових рівнях. Розгляд фонетичного рівня з урахуванням специфіки нового метричного формату – канто, вирізняється астрофічністю вірша і пропорцією між голосними та приголосними. Цей рівень характеризує чергування римованих рефренів і прозових монологів. Переклади М. Рудницького та Д. Паламарчука зроблено в дещо невідповідному ключі, адже римування стирає межу між різними площинами вірша. На цьому рівні український варіант М. Рудницького не зберігає звукових пропорцій, з огляду на типологічні розбіжності двох мов і не передає ключового звукового мотиву. Синтаксичний рівень, із притаманним чітким ритмом на основі чергування риторичних запитань, монологів та ретроспективних вкраплень, М. Рудницький відтворює з певною трансформацією,

компенсуючи увиразненням на рівні пунктуації. До специфіки лексичного рівня відносимо патетичність авторського мовлення. В оригіналі бачимо використання поетичної лексики – надбання багатой традиції італійської літератури, у поєднанні з архаїзмами та реаліями, поетизуючи славне минуле, що втілює ключову концепцію творчості Дж. Леопарді – *ad fontes*. З огляду на це переклад М. Рудницького близький до оригіналу, попри певні лексичні заміни. Витончену майстерність Дж. Леопарді засвідчує аналіз образно-смыслового пласту. Ключові ідейні мотиви твору уособлюють алегорії, які вражають скульптурністю зображення, лаконічністю та рельєфністю. Переклад М. Рудницького тяжіє до збереження цих ознак, проте простежуємо трансформацію образно-символічної вертикалі в результаті лексико-граматичної заміни компонентів *Батьківщина моя / Італія – рідний краю мій*, що втрачає зв'язок з алегорією матері – батьківщини. У перекладі, як і в оригіналі, концептуальні ідеї вирізняються гостротою висловлювання та закликком до дії. Адже крім історико-літературного значення цей переклад суголосний із провідною метою італійського канто – відродженням національної свідомості.

1. *Кочур Г. П.* Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю / Г. П. Кочур ; упоряд. А. Кочур, М. Кочур ; передм. І. Дзюби, Р. Зорівчак. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1–2.
2. *Леопарді Дж.* О, рідний краю мій... / Дж. Леопарді ; пер. з італ. М. Рудницький // Діло. – 1924. – 1 лист. – Ч. 224 – С.2; 3. *Розсипані перли: [збірка поезії]* / упор. та авт. передм. М. Ільницький. – К.: Дніпро, 1991–846 с.; 4. *Рудницький М.* 3 нових перекладів. Повісті й оповідання / М. Рудницький // Діло. – 1927. – 19 трав., ч. 109. – С. 2.; 5. *Словарь української мови: в 4 т.* / упор. Б. Грінченко. – К.: В-во "Довіра"– УНВЦ "Рідна мова", 1997. – Т. 1–4. ; 6. *Франко І.* Поезія // Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Т. 1: Поезія / Іван Франко. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 54; 7. *Шевченко Т.* Повне зібрання творів в дванадцяти томах / Т. Шевченко / упор. та авт. ком. В.С. Бородин та ін. ; ред. Є.П. Кирилук (гол.) та ін. – К., 1989–1991 – Т. 1–12. ; 8. *Devoto G.* Dizionario della Lingua Italiana. Edizione 2004–2005. / G. Devoto, G.K. Oli. – Firenze: Le Monnier, 2004. – 3188 p. ; 9. *Leopardi G.* All' Italia / Giacomo Leopardi // Canzoni. – Napoli: Editione Annesio, 1824. – 120 p.; 10. *Vocabolario Italiano-Ukraino.* Італійсько-український словник. за ред проф. Є. Онацького. – Рим: Вид-ня укр.. катол. Ун-ту ім. Св. Климента Папи, 1977. – 631 с.